

Maade til at skaffe Plads til levende Mennesker her i Landet. Jeg maa ogsaa minde Dem om Forordningen 5. Maj 1848, i hvilken Martsministeriet gav dem, der var fattige og derfor ikke kunde skaffe sig Husly, eller dem, der vel havde til Huslejen, men ikke kunde faa noget Hus at leje og saaledes var husvilde, Ret til at kræve, at Kommunen skaffede dem enten et Fattighus, hvori de kunde bo, eller for saa vidt de selv kunde betale Huslejen, da en Bopæl andetsteds; og i samme Forbindelse gav man Kommunen Ret til at ekspropriere den fornødne Byggeplads. Det var en Foranstaltning, der føltes ganske overordentlig radikal paa det Tidspunkt, da den kom; den løste et mægtigt Tryk, som hvilede over Landet af den Grund, at Herremændene saa at sige havde beslægtet alle Boliger ude paa Landet, og ingen, som ikke vilde arbejde under Pligtarbejde som Ugedagsmand paa Herregaarden, kunde faa Tag over sit Hoved. Det var en meget radikal Foranstaltning, som fremkom efter kun 2 Maaneders Betænkningstid fra Martsministeriet; den Gang var man ikke saa forsigtig, den Gang var man ikke, som jeg før sagde, saa meget optagen af at paapege Vanskelighederne, den Gang gik man kraftigt i Lag med at overvinde Vanskelighederne. Den Gang gjaldt det om ved dette Middel at skaffe Tag over Hovedet paa dem, der var husvilde. Nu rejser man Kravet om ved Hjælp af dette Middel at skaffe Jord under Fødderne paa dem, som ere jordløse her i Landet. Det forekommer mig, at vi, hvad Sagens hele principielle Side angaar, i Virkeligheden her staa overfor snart det vigtigste af alle de Krav, Husmændene have rejst i denne Forbindelse. Thi det er givet, at hvis vi ville løse denne Sag herefter som hidtil derved, at vi give Husmændene en Lygte i den ene Haand og Pengene i den anden Haand og sige til dem: Gaa nu ud og søg Jord, saa vil Forholdet blive det samme som nu, at overalt, hvor Landarbejderen kommer med sin Lygte og Pengene, hæve Jordpriserne sig for ham.

Men Husmændene kræve ikke blot Ekspropriation, de have desuden givet en Norm, hvorefter Ekspropriationen skal foregaa, idet de sige, den efter deres Mening kunde foregaa paa Grundlag af Ejendoms-skyldvurderingen. Det er muligt, at dette Krav forekommer adskillige Medlemmer i denne Sal at være et helt revolutionært Krav. Jeg tror, at nærmere Eftertanke og nærmere Beskuelse af dette Krav vil give

det Resultat, at det er et meget sundt og meget berettiget Krav. Det er meget berettiget at anse den Værdi, som Skyldvurderingen frembringer, som en Afregningsmaalestok for Forholdet mellem den enkelte og Samfundet saaledes, at naar den enkelte skal udrede sine Pligter overfor Samfundet, sker det paa Grundlag heraf, og naar Samfundet for det almene Vel henvender sig til den enkelte og kræver af hans Jord, bliver det igen paa det samme Grundlag. Vi vide, at dette Spørgsmaal er stærkt fremme, ogsaaovre i Storbritannien; det indtager en fremskudt Plads i den offentlige Forhandling derovre, og under en Forhandling, der drejede sig om en særskilt Vurdering af skotsk Jord, har nylig et Medlem af det engelske Ministerium, den skotske Justitsminister, udtalt følgende: „Vor aabne Hensigt med dette Forslag var først at udfinde den Værdi, som kunde tjene til Standard ved Fastsættelse af Borgernes Skattebidrag til det offentlige, og dernæst at benytte denne Værdi, naar det offentlige kommer for at kræve Jord til almene Formaal“ Det er akkurat de samme Krav, som Husmændene stille i denne Forbindelse. Og hvis man vil sige, at det er umuligt med den nuværende Skyldvurdering, er dertil jo ikke andet at sige end: Saa maa den laves om, saa maa vi fremme det Krav, som nu hyppigt er fremsat her i Salen, at der foretages særskilt Vurdering af Jord og Bygninger. Og hvis Vurderingen ikke foretages efter de rigtige Principper, nemlig efter Hensynet til Boniteten og Beliggenheden, uden Hensyn til Anvendelsen, ja, saa maa vi vurdere om efter de rigtige Principper, saaledes at Vurderingen kommer til at udtrykke Jordens Værdi i Handel og Vandel efter Bonitet og Beliggenhed.

Naar nu dette Krav er fremsat, saa har man jo fra forskellige Sider søgt at rejse en vis Skræk om det. Det er i Regelen den konservative Tankegangs Middel overfor Fremskridtet, at hvis man savner Argumentation, søger man i hvert Fald at rejse en passende Skræk derimod, at indgyde Folket en Panik deroverfor, saa Folket sættes ud af Stand til rolig at tænke over Tingene. Jeg tror ikke, det vil lykkes i dette Tilfælde. Men man fremsætter en saadan Indvending herimod som den: Ja, men saa tager man naturligvis Jorden fra en Mand og lader ham sidde med sin Bygning; eller maaske tager man hans bedste Jord, maaske hans Have, fordi den er bedst og mest omhyggelig dyrket; eller man tager Jorden ved Toften